Súd:	Okresný súd Banská Bystrica
Spisová značka:	10C/13/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu:	6124352183
Dátum vydania rozhodnutia:	06. 05. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Pavel Roháriк
ECLI:	ECLI:SK:OSBB:2025:6124352183.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

10C/13/2024

Okresný súd Banská Bystrica rozhodujúc sudcom JUDr. Pavlom Rohárikom vo veci žalobcu A. B., C. XX. A. XXXX, XXX XX D., D. XXX, zastúpeného
JUDr. Andreou Stupárovou, advokátkou, 962 31 Veľká Lúka, Novomeského 1266/25, IČO: 50 224 620, proti žalovanej Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 812 72 Bratislava, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 6.404,64 Eur, takto

r o z h o d o l :

10C/13/2024

I. Žalovaná je p o v i n n á zaplatiť žalobcovi sumu 6.404,64 Eur v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

II. Žalovaná j e p o v i n n á nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

10C/13/2024

1. Žalobca žalobou doručenou súdu dňa 30. júla 2024 žiada uložiť žalovanej uhradiť mu sumu 6.404,64 Eur titulom náhrady škody spôsobenej porušením smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „Smernica“), tak, že táto nebola implementovaná do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky, čím žalovaná ako členský štát Európskej únie porušila úniové právo. Uplatňuje i náhradu trov konania.

2. Žalobca uvádza, že od 1. októbra 2014 je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „HaZZ“) s miestom výkonu služobnej činnosti na Okresnom riaditeľstve Hasičského a záchranného zboru v Banskej Bystrici, na Hasičskej stanici v Banskej Bystrici. Štátnu službu vykonáva v služobnom pomere v súlade so zákonom č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 315/2001 Z. z.“) v služobnej hodnosti práporčík a funkcií hasič - záchranár.

3. Svoju aktívnu vecnú legitimáciu žalobca odôvodňuje poukazom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, podľa ktorej má jednotlivec nárok na náhradu škody od členského štátu, ktorý nedodržiava právne predpisy Únie (napr. vec E., veci C-6/90 a C-9/90,C-429/09). Argumentuje i rozhodnutím Súdneho dvora C-429/09 zo dňa 25. novembra 2010 vo veci Günter Fuß s tým, že článok 6. písm. b) Smernice 2003/88/ES, ktorý má priamy účinok, lebo priznáva jednotlivcovi právo, ktoré môže

priamo uplatniť pred vnútroštátnymi súdmi. Pasívne vecne legitimovanou je podľa žalobcu Slovenská republika konajúca prostredníctvom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“) , do pôsobnosti ktorého spadá aj HaZZ (§ 11 písm. c/ zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii a činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy). Ministerstvo vnútra je súčasne garantom právnej úpravy vymedzenej v zákone č. 315/2001 Z. z., a teda aj garantom riadnej transpozície Smernice 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku.

4. Žalobca tvrdí, že škoda mu vznikla nesprávnym implementovaním Smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky, t. j. porušením únioového práva, následkom čoho vykonával prácu nad zákonom povolený limit pracovnej doby. Uvádza, že služobný (pracovný) čas príslušníka HaZZ je rozvrhnutý nerovnomerne a jeho pracovná zmena sa skladá z vykonávania štátnej služby, po ktorej nasleduje služobná pohotovosť na pracovisku (§ 92 ods. 1 zák. č. 315//2001 Z.z.) - inak označená ako ,,určená služobná pohotovosť“. Okrem toho mu býva nariadená aj „nariadená pracovná pohotovosť“, t.j. služobná pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času, mimo bežnej služobnej zmeny. Táto pohotovosť nie je vopred plánovaná (napr. v prípade náhle vzniknutej situácie vyžadujúcej si zásah viac hasičov ako tých, ktorí práve vykonávajú určenú služobnú pohotovosť v rámci svojej služobnej zmeny, ako aj v prípade náhlej indispozície niektorého z hasičov, ktorí mali naplánovanú určenú služobnú pohotovosť, atď.). Ani jedna z pohotovostí sa podľa zákona č. 315/2001 Z.z. nezapočítava do služobného času hasiča. Službobnú pohotovosť pritom žalobca vykonáva tak, že musí byť prítomný na hasičskej stanici v Banskej Bystrici, bez možnosti jej opustenia a to buď tak, že je pripravený na výkon práce, t.j. čaká na výkon práce (neaktívna časť pracovnej pohotovosti), alebo tak, že aktívne vykonáva služobnú pohotovosť (vykonáva zásah) a vtedy sa služobná pohotovosť mení na prácu nadčas.

5. Žalobca uvádza, že jeho pracovná zmena bola do 31. decembra 2021 rozvrhnutá na 17 hodín výkonu služby a 7 hodín určenej služobnej pohotovosti (v čase od 22:30 hod. do 05:30 hod.) a od 1. januára 2022 je jeho pracovná zmena rozvrhnutá na 16 hodín výkonu služby a
8 hodín služobnej pohotovosti (v čase od 22:00 hod. – do 06:00 hod.). V rámci jednej pracovnej zmeny ako hasič strávi na pracovisku sústavne minimálne 24 hodín. Pri zaradení do troch pracovných zmien (čata A, B, C) žalobca každý tretí deň odpracuje zmenu v trvaní 24 hodín a 2 dni má voľno. Medzi zmenami absolvuje výcviky, školenia a rekondičné pobyty. Za týždeň odpracuje 2 alebo 3 zmeny, t. j. 48 alebo 72 hodín, a za mesiac 10 - 11 zmien,
t. j. 240 - 264 hodín. Stáva sa, že odslúži aj viac hodín, lebo hasičský zásah, na ktorom sa zúčastňuje, môže trvať aj niekoľko hodín a absolvuje ho až do konca. V žalovanom období od 1. júla 2021 do 30. júna 2024 (rozhodné obdobie) len v rámci určenej pohotovosti priamo nadväzujúcej ma výkon zmenovej služby odpracoval v roku 2021 - 284,01 hodín, v roku 2022 - 715,74 hodín, v roku 2023 - 737,92 hodín a v roku 2024 - 383,76 hodín, čo spolu predstavuje 2.121,40 hodín. Tieto hodiny mu neboli podľa zákona 315/2001 Z.z. započítané do služobného času, čo je v priamom rozpore s článkom 2 ods. 1., ods. 2 a článkom 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, podľa ktorých priemerný pracovný týždenný čas 48 hodín nesmie byť prekročený, pričom pracovný čas je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník vykonáva činnosť podľa pokynov zamestnávateľa. Služobná pohotovosť tak má byť súčasťou pracovného času, čo podľa slovenskej vnútroštátnej úpravy neplatí.

6. Žalovaná argumentuje , že Smernica 2003/88/ES je normou komunitárneho práva, ktorú je Slovenská republika ako členský štát Európskej únie povinná dodržiavať, pričom prednosť komunitárneho práva pred právom vnútroštátnym je základnou zásadou komunitárneho práva. S poukazom na uvedený rozpor v znení zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore a Smernice 2003/88/ES v nezapočítaní služobnej pohotovosti do služobného času má žalobca za to, že nedošlo k správnej transpozícii Smernice 2003/88/ES, hoci v prílohách k zákonu je uvedená v zozname preberaných právne záväzných aktov Európskej únie. Na základe princípu prednosti komunitárneho práva a jeho priameho účinku je založená zodpovednosť členského štátu, pričom osoby, ktoré sú týmto konaním poškodené sa môžu voči členskému štátu domáhať spôsobenej škody. Zodpovednosť členského štátu v prípade porušenia komunitného práva je pritom absolútna a objektívna. Členský štát sa jej nemôže za žiadnych okolnosti zbaviť, ani sa z nej vyviniť bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil. Zo znenia Smernice 2003/88/ES jednoznačne vyplýva, že čas určenej služobnej pohotovosti hasiča je súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Tieto závery sú zrejmé aj z rozhodnutí Súdneho dvora EÚ. Zákon č.315/2001 Z.z. v rozpore so Smernicou 2003/88/ES umožňuje, že sa do pracovného času hasiča nezapočítava služobná pohotovosť, čím vzniká formálny stav, podľa ktorého sa javí, že pracovný čas žalobcu - hasiča nepresahuje 48 hodín týždenne, hoci reálne sa tento

maximálny limit služobného času pravidelne prekračuje. To dokazuje nesprávnu transpozíciu Smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky.

7. Žalobca uvádza, že skutočný priemerný týždenný pracovný čas za rozhodné obdobie, t. j. 1. júla 2021 do 30. júna 2024, predstavuje 56 hodín týždenne. Z toho má byť zrejmé, že priemerný týždňový pracovný čas počas celého žalovaného obdobia markantne presahuje nielen 40 hodinový týždenný služobný čas príslušníka HaZZ ako ho stanovuje § 85 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z., ale aj maximálne prípustný týždenný pracovný čas v dĺžke 48 hodín, ktorý stanovuje článok 6. písm. b) Smernice 2003/88/ES.

8. Podľa žalobcu Súdny dvor EÚ vo svojej judikatúre konštante uvádza, že poškodený jednotlivci majú právo na náhradu škody porušením únioového práva zo strany štátu, ak sú splnené nasledovné tri podmienky : 1/ cieľom porušenej právnej normy EÚ je priznať jednotlivcom práva a porušenie právnej normy únie je dostatočne závažné, 2/ existencia škody, a 3/ priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom. Ak sú splnené všetky tri podmienky, je štát povinný napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva upravujúceho zodpovednosť za škodu.

9. V prípade prvej podmienky žalobca argumentuje, že článok 6. písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia. Toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť stanoviť maximálnu 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas. Pravidlo sociálneho práva vyplývajúce z článku 6. písm. b) Smernice 2003/88/ES nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, pričom článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES priznáva jednotlivcom práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi. Už len vzhľadom na obsah a účel samotnej smernice považuje žalobca za zjavné a nepochybné, že cieľom Smernice 2003/88/ES je priznať práva jednotlivcom pracovníkom. Podotýka, že v každom prípade sa porušenie práva únie považuje za dostatočne závažné, ak je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora EÚ v danej oblasti a poukazuje na množstvo judikatúry, kde Súdny dvor EÚ konštantne rozhoduje, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas ako to predpokladá Smernica 2003/88/ES.

10. V prípade druhej podmienky žalobca uvádza, že Smernica 2003/88/ES neobsahuje ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv poškodených. Podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnej právnej úprave zároveň nesmú byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy (zásada ekvivalencie) a nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady (zásada efektivity). Právny poriadok Slovenskej republiky neobsahuje konkrétne ustanovenia pre posudzovanie a určenie výšky náhrady škody, ktorá vznikla poškodenému porušením práva únie, tu porušením článku 6. písm. b/ Smernice 2003/88/ES. V otázkach neupravených normami komunitárneho práva, resp. judikatúrou Súdneho dvora EÚ v sporoch o nárokoch na náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie členským štátom, sa subsidiárne používa vnútroštátne právo pri zachovaní princípu ekvivalencie a efektivity.

11. Ohľadne právneho posúdenia žalovaného nároku má žalobca za to, že uplatnený nárok je pri absencií explicitnej vnútroštátnej úpravy nároku na náhradu škody z porušenia práva Európskej únie jednotlivcovi, potrebné posudzovať analogicky podľa § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka upravujúcich nemajetkovú ujmu. Sú to ustanovenia, ktoré upravujú vzťahy obsahom a účelom najbližšie k náhrade škody porušením únioového práva. Tu porušením článku 6. písm. b) Smernice 2003/88/ES sú sústavne a dlhoročne porušované práva žalobcu na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity spočívajúce v porušení práva na primeranú dobu odpočinku, ako aj porušenie práva na súkromie a rodinný život v príčinnej súvislosti s tým, že musí reálne odpracovať viac ako je podľa Smernice 2003/88/ES povinný. Neprimeraná pracovná zaťaženosť má nepriaznivý vplyv na kvalitu jeho života a negatívne sa prejavuje aj na jeho osobnom a rodinnom živote. Preto má žalobca za to, že je splnená aj druhá podmienka nároku na náhradu škody.

12. Aj tretiu podmienku považuje žalobca za naplnenú s tým, že ak by žalovaná správne prebrala ustanovenia čl. 2 ods. 1 a článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z., resp., ak by boli tieto ustanovenia z materiálnej stránky v praxi dodržiavané, neboli by porušované práva žalobcu na maximálny 48-hodinový týždenný pracovný čas a nestratil by čas odpočinku, na ktorý by mal nárok.

13. Žalobca poukazuje na spôsob výpočtu náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú odvodzuje od § 122 ods. 1 a ods. 2 písm. a) zákona č. 315/2001 Z. z. To preto, že slovenský právny poriadok nemá špeciálnu právnu úpravu pre nárok na náhradu škody vzniknutej jednotlivcovi porušením práva Európskej únie. Služobná pohotovosť je mu uhrádzaná vo výške vyplývajúcej z uvedených ustanovení - 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu. Pri nariadenej služobnej pohotovosti mu je uhrádzaná peňažná náhrada vo výške 50 % zo sumy, ktorou je príslušná časť služobného platu. Žalobca má za to, že § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. je ohľadne výpočtu náhrady škody, ktorá mu bola spôsobená, ustanovením, ktoré je z hľadiska analógie iuris najbližšie k súdnej veci. S prihliadnutím na požiadavku primeranosti náhrady škody žalobca uvádza, že výšku náhrady škody tu je nutné stanoviť analogickým použitím ustanovenia § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. upravujúceho náhradu za služobnú pohotovosť a náhradu za nariadenú služobnú pohotovosť. Hodiny, ktoré odpracoval nad limit maximálneho priemerného týždenného pracovného času, analogicky posudzuje ako odpracovanie mimo rozvrhnutia služobného času, lebo tento by mal byť rozvrhnutý tak, aby jeho práva neboli porušované, pričom porušované boli práve výkonom pohotovosti. Priemerná náhrada škody tu predstavuje rozdiel medzi peňažnou náhradou uvedenou v § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. a peňažnou náhradou uvedenou v § 122 ods. 2. písm. a/ zákona č. 315/2001 Z. z. Žalobou uplatňovaná primeraná náhrada škody teda predstavuje rozdiel medzi výškou náhrady pri nariadenej služobnej pohotovosti (50% zo sumy príslušnej časti služobného platu podľa § 122 ods. 2. písm. a) zák. č. 315/2001 Z. z.) a výškou náhrady určenú za služobnú pohotovosť (15% zo sumy príslušnej časti služobného platu podľa § 122 ods. 1. zák. č. 315/2001 Z. z. a 30% z tejto sumy ak ide o deň služobného pokoja), t. j. vo výške zodpovedajúcej 35%, resp. 20% zo sumy, ktorá je príslušnou časťou služobného platu. Žalobca je presvedčený, že takýto spôsob výpočtu náhrady škody spĺňa odškodňovaciu úlohu, je v súlade s judikatúrou Súdneho dvora EÚ, spĺňa požiadavku primeranosti a nie je ani sumou neprimerane vysokou.

14. K splatnosti jednotlivých nárokov na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy žalobca uvádza, že tieto nároky vznikajú postupne a osobitne za každý jednotlivý mesiac, v ktorom boli jeho práva porušované, a to vždy ku dňu splatnosti mzdy za daný mesiac. Mzda príslušníkov HaZZ je platná vždy k 10. dňu nasledujúceho mesiaca za predchádzajúci mesiac, teda splatnosť mzdy za mesiac júl 2021 nastala dňa 10. augusta 2021, splatnosť mzdy za mesiac august 2021 dňa 10. septembra 2021, atď. Vzhľadom k všeobecnej trojročnej premlčacej dobe vyplývajúce z Občianskeho zákonníka si touto žalobou uplatňuje nárok spätne za obdobie troch rokov pred podaním žaloby, počnúc splatnosťou mzdy za mesiac júl 2021 (ktorá nastala 10. augusta 2021) až po jún 2024, vrátane (ktorá nastala 10. júla 2024).

15. Žalobca nemajetkovú ujmu vyčíslil za obdobie od júla 2021 do decembra 2021 v sume 790,11 Eur, za obdobie od januára 2022 do decembra 2022 v sume 2.004,21 Eur, za obdobie od januára 2023 do decembra 2023 v sume 2.305,39 Eur a za obdobie od januára 2024 do júna 2024 v sume 1.303,93 Eur. Na základe toho celková výška náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch predstavuje sumu 6.404,64 Eur.

16. Na dôkaz svojich tvrdení predložil žalobca listinné dôkazy - rozhodnutie prezidenta HaZZ o vymenovaní žalobcu do funkcie hasiča v prípravnej štátnej službe ako príslušník čakateľ zo dňa 29. septembra 2014, rozhodnutie prezidenta HaZZ o vymenovaní žalobcu do stálej štátnej služby zo dňa 19. septembra 2015 a o preradení do funkcie hasič - záchranár, i rozhodnutie riaditeľa KR HaZZ, ktorým bol povýšený do hodnosti práporčík zo dňa 11. septembra 2023, tabuľku za celé žalovaného obdobie, z ktorej vyplýva počet reálne odpracovaných hodín, fond pracovného času s uvedením počtu hodín pohotovosti na pracovisku za príslušný mesiac, výplatné pásky a mesačné výpisy plánu služieb. Predložil i množstvo rozhodnutí tunajší súdov a rozhodnutí Súdneho dvora EÚ.

17. Žalovaná namieta nárok uplatňovaný žalobcom ako v celom rozsahu nedôvodný a žiada žalobu zamietnuť. Žalobca si podľa žalovanej nesprávne vykladá pôsobnosť Smernice 2003/88/ES, ktorá sa na príslušníkov HaZZ nevzťahuje. Žalovaná uvádza, že rozsah a pôsobnosť Smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 Smernice 89/391/EHS, a negatívne v jej článku 2 ods. 2. Z toho vyplýva, že Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú

určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Podľa názoru žalovanej štátnu službu príslušníkov HaZZ vykonávajúcich zásahovú činnosť možno jednoznačne subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2. Ten určuje, že Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napr. ozbrojené sily, polícia, alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Štátna služba príslušníkov HaZZ, ktorí vykonávajú aj zásahovú činnosť charakteristickú nerovnomerným rozvrhnutím služieb s nariadenou služobnou pohotovosťou, má charakter osobitnej činnosti služieb civilnej ochrany. Vzhľadom na to má žalovaná za to, že žalobca nie je aktívne vecne legitimovaným subjektom, lebo mu z hmotnoprávneho predpisu nevyplývajú žiadne oprávnenia, teda ani domáhať sa od žalovanej náhrady škody za porušenie povinnosti transponovať smernicu. Pretože žalovanej z hmotnoprávneho predpisu nevyplývajú žiadne povinnosti, nie je ani ona pasívne vecne legitimovaná.

18. K výpočtu nemajetkovej ujmy žalovaná uvádza, že žalobca síce tvrdí, že si uplatňuje náhradu škody, resp. náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka, ale s poukazom na § 124 ods. 1 CSP si uplatňuje mzdové nároky. Žalovaná poukázala na rozdiel medzi služobnou pohotovosťou a nariadenou služobnou pohotovosťou. Ak žalobcovi počas určenej služobnej pohotovosti škoda vznikla, ale počas nariadenej služobnej pohotovosti mu už škoda nevznikla, znamená to, že ak by všetka odslúžená pohotovosť bola nariadená, nie určená, tak by žiadnu škodu nepociťoval. Z toho vyplýva, že žalobca síce opisuje údajné porušenie jeho práv podľa článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, ale žaloba sa týka iba rozdielu medzi odmenou za určenú a nariadenú služobnú pohotovosť. Aj v predloženej tabuľke len spočítal fond pracovného času so služobnou pohotovosťou. Žalovaná však má za to, že žalobca nebol v danom období z hľadiska odmeny za vykonanú štátnu službu ukrátený na svojich právach. Používanie fondu pracovného času a jeho zamieňanie s pojmom „pracovný čas“ s poukazom na čl. 2 ods. 1 Smernice 2003/88/ES nie je správne. Do fondu pracovného času sa započítava aj čas odpočinku. Žalovaná považuje za nesprávne aj viazanie začiatku premlčacej doby na splatnosť mzdy, t.j. na mzdové nároky, a nie na vznik nemajetkovej ujmy, pričom nemajetkovú ujmu pociťuje žalobca v nízkej odmene za určenú služobnú pohotovosť. Začiatok plynutia premlčacej doby by mal byť viazaný na existenciu ujmy, a to deň po dni, kedy k nej došlo. Mala by sa teda viazať na deň služobnej pohotovosti. Žalobca si tak v konaní uplatňuje mzdové nároky, keďže škodu odvodzuje od § 122 ods. 1, ods. 2 zák. č. 315/2001 Z.z..

19. K tvrdenému porušeniu Smernice 2003/88/ES poukázala žalovaná na to, že ak by aj nedošlo k správnej transpozícií Smernice 2003/88/ES, a táto je spôsobilá nadobudnúť priamy účinok, tak nezakladá žiaden nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, resp. náhradu mzdových nárokov žalobcu. Podľa žalovanej je nevyhnutné rozlišovať medzi transpozíciou Smernice 2003/88/ES a jej aplikáciou. Preto by mal súd skúmať, či vôbec došlo pri aplikácií rozvrhovania služobného času k porušeniu článku 6. písm. b) Smernice 2003/88/ES alebo nie.

20. Žalovaná tvrdí, že žalobca nepreukázal tretiu podmienku - porušenie povinnosti štátu, škodu a príčinnú súvislosť medzi nimi. Poukazuje i na čl. 2 ods. 1, ods. 2 a čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES upravujúcej čo je pracovný čas, čo je čas odpočinku a čo je priemerný čas. Vo vzťahu k priemernému času Smernica 2003/88/ES umožňuje uplatňovať odchýlky od čl. 3, 4, 5, 8 a 16 v prípade protipožiarnych služieb a služieb civilnej ochrany, pričom možnosť odchýlky nemôže viesť k stanoveniu referenčného obdobia dlhšieho ako 6 mesiacov. Žalovaná s poukazom na § 86 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z.z. uvádza, že služobný čas môže byť rozvrhnutý nerovnomerne na obdobie 6 mesiacov, čo znamená, že táto časť Smernice 2003/88/ES bola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná správne.

21. Ohľadne nároku na náhradu škody žalovaná zastáva názor, že nie je zrejmé ako žalobcovi mohla vzniknúť škoda tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol odmeňovaný. Podotkla, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie zamestnávateľa. Ak nie je zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. V mieste vykonávania štátnej služby je aj určený priestor na odpočinok. Žalobca nemusí byť bdelý a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a napriek tomu dostáva za takto stanovený čas pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje, že v prípade potreby (zásahu) bude k dispozícii. Žalobca mal možnosť sa pred nástupom do štátnej služby v HaZZ oboznámiť so všetkými podmienkami výkonu služby a z voľne prístupných zdrojov i na informatívnom pohovore počas prijímacieho konania. Vopred vedel o platových podmienkach, o služobnej pohotovosti a služobnom čase, i o ďalších právach a povinnostiach, ktoré sa na príslušníka s

nerovnomerným rozvrhnutím služobného času vzťahujú. Akceptoval ich bez výhrad zložením služobnej prísahy. Dovolávanie sa neskoršieho porušenia osobnostných práv spočívajúcich v ochrane zdravia, psychickej a telesnej integrity, nedostatku primeranej doby na odpočinok, a porušenia práva na súkromie a rodinný život vyznie v tomto kontexte ako účelové a kontraproduktívne konanie žalobcu.

22. Žalovaná namieta i uplatnenú výšku nemajetkovej ujmy ako neprimerane vysokú v porovnaní výšky náhrad priznávaných obetiam trestných činov, ujma ktorých je reálne vyššia. Tvrdí, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno a nemajetkovú ujmu nijako nepreukázal. Predložená tabuľka je len výpočtom a nepreukazuje ani porušenie čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ESS, ani existenciu akejkoľvek nemajetkovej ujmy, či závažnosť ujmy, ktorá by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch.

23. Napokon žalovaná vzniesla námietku miestnej nepríslušnosti s tým, že orgán konajúci v mene žalovaného má sídlo v Bratislave, a tak je miestne príslušný Mestský súd Bratislava VI. Navrhol, aby bol vec postúpená na miestne príslušný súd.

24. Podľa čl. 7 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústavy“), Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

25. Podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb, a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

26. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy má každý právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

27. Podľa čl. 36 ods. 1 písm. c), d), e) ústavy zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä c) ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, d) najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času, e) primeraný odpočinok po práci.

28. Podľa čl. 40 ústavy má každý právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

29. Podľa čl. 1 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 3 Smernice 2003/88/ES, (1) táto smernica ustanovuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času. (2) Táto smernica sa vzťahuje na a) minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas. (3) Táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice.

30. Podľa čl. 2 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Smernice 2003/88/ES, na účely tejto smernice platia tieto definície: 1. „pracovný čas“ je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou; 2. „čas odpočinku“ je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. 5. Práca na zmeny je akákoľvek metóda organizácie pracovného času na zmeny, pri ktorej pracovníci jeden druhého striedajú na rovnakých pracoviskách podľa určitého rozvrhnutia vrátane rotujúceho rozvrhnutia, pričom pracovný čas môže byť nepretržitý alebo prerušovaný a pre pracovníkov má dôsledok, že v priebehu určitej doby dní alebo týždňov pracujú v rôznom čase.

31. Podľa čl. 5 Smernice 2003/88/ES, členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, aby za každé obdobie siedmich dní mal pracovník nárok na minimálny neprerušovaný odpočinok v trvaní aspoň 24 hodín plus jedenásťhodinový denný odpočinok uvedený v článku 3. V prípade, že

je to zdôvodnené objektívnymi, technickými alebo organizačnými podmienkami, môže sa uplatňovať minimálny čas odpočinku 24 hodín

32. Podľa čl. 6 Smernice 2003/88/ES, členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov:
a) týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi, b) priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

33. Podľa čl. 16 Smernice 2003/88/ES, členské štáty môžu ustanoviť: a) pre uplatňovanie článku 5 (týždenný čas odpočinku) referenčné obdobie nepresahujúce 14 dní; b) pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace. Doby platenej ročnej dovolenky priznané v súlade s článkom 7 a doby pracovnej neschopnosti sa nezahŕňajú alebo sú pri výpočte priemeru neutrálne; c) pre uplatňovanie článku 8 (dĺžka nočnej práce) referenčné obdobie definované po konzultácii so sociálnymi partnermi alebo definované kolektívnymi zmluvami alebo dohodami uzavretými medzi sociálnymi partnermi na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni. Ak minimálny 24-hodinový čas týždenného odpočinku, vyžadovaný podľa článku 5, spadá do tohto referenčného obdobia, nie je zahrnutý do výpočtu priemeru.

34. Podľa čl. 17, ods. 3 písm. b), bod iii) Smernice 2003/88/ES, v súlade s odsekom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky článkov 3, 4, 5, 8 a 16:b) v prípade bezpečnostných a dozorných činností, ktoré si vyžadujú trvalú prítomnosť s cieľom ochrany majetku a osôb, najmä v prípade strážnikov a dozorcov alebo bezpečnostných firiem; v prípade činností spojených s potrebou nepretržitej služby alebo výroby, najmä: iii) služby tlače, rádia, televízie, filmovej tvorby, pôšt a telekomunikácií, sanitky, protipožiarne služby a služby civilnej ochrany;

35. Podľa čl. 17 ods. 1 a ods. 5 prvý pododsek Smernice 2003/88/ES, (1) pri zachovaní náležitého zreteľa na všeobecné zásady ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov sa členské štáty môžu odchýliť od uplatňovania čl. 3 až 6, 8 a 16, keď vzhľadom na osobitnú povahu príslušných činností sa trvanie pracovného času nemeria a/alebo nie je vopred určené alebo si ho môžu určiť sami pracovníci a najmä v prípade: a) vrcholových riadiacich pracovníkov alebo iných osôb s právomocou nezávislého rozhodovania, b) rodinných pracovníkov alebo c) pracovníkov slúžiacich náboženské obrady v kostoloch a náboženských spoločenstvách. (5) V súlade s odsekom 2 tohto článku sa možno odchýliť od článku 6 a článku 16 písm. b) v prípade lekárov v odbornej príprave v súlade s ustanovenými v druhom a sedemnástom pododseku tohto odseku. Podľa čl. 16 Smernice 2003/88/ES, možnosť odchýlky z od článku 16 písm. b) uvedenej v článku 17 ods. 3 a v článku 18 nemôže viesť k ustanoveniu referenčného obdobia dlhšieho ako šesť mesiacov.

36. Podľa článku 2 ods. 1, 2 Smernice 89/391/EHS, o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci (ďalej len „Smernica 89/391/EHS“), (1) táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas atď.). (2) Táto smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napr. ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. V takom prípade sa bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov, pokiaľ je to možné, musí zabezpečiť v zmysle cieľov tejto smernice.

37. Podľa § 85 ods. 1, 2 zákona č. 315/2001 Z. z. (1) služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. (2) Služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Skrátenie týždenného služobného času príslušníka možno dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa.

38. Podľa § 86 ods. 1, 2 zákona č. 315/2001 Z. z. (1) služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. (2) Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

39. Podľa § 91 ods. 1, 2, 3 zákona č. 315/2001 Z. z. (1) Štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času. (2) Štátna služba nadčas sa môže písomne nariadiť v naliehavom záujme štátnej služby, a to aj na dni služobného pokoja; ak ju nie je možné vopred písomne nariadiť, nariadi sa ústne a po jej skončení sa bezodkladne o tom urobí písomný záznam. Nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami sa nesmie pritom skrátiť na menej ako osem hodín. (3) V kalendárnom roku možno príslušníkovi prikázať štátnu službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín.

40. Podľa § 92 ods. 1, 2 písm. a), zákona č. 315/2001 Z.z., (1) služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času. (2) Na zabezpečenie nevyhnutných úloh môže služobný úrad v odôvodnených prípadoch nariadiť príslušníkovi služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času a) v mieste vykonávania štátnej služby.

41. Podľa § 103 ods. 2, 5 zákona č. 315/2001 Z.z., (2) služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v odseku 1 písm. a) až e) a g). (5) Príslušníkovi v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom okrem služobného príjmu patrí peňažná náhrada za služobnú pohotovosť v štátnej službe a za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie brannej pohotovosti štátu.

42. Podľa § 116 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., ak príslušník vykonáva štátnu službu nadčas, patrí mu za každú hodinu takejto služby príslušná časť služobného platu priznaného v čase štátnej služby nadčas zvýšená o 30 %, a ak ide o deň nepretržitého odpočinku v týždni, zvýšená o 60 %..

43. Podľa § 122 ods. 1, 2 písm. a), 3 zákona č. 315/2001 Z.z., ak je príslušníkovi podľa § 92 ods. 1 určená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, a 30 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja. (2) Ak je príslušníkovi podľa § 92 ods. 2 nariadená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada a) 50 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, ak ide o pohotovosť vykonávanú v mieste vykonávania jeho štátnej služby, a 100 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja. (3) Náhrada za služobnú pohotovosť podľa odsekov 1 a 2 nepatrí za čas, v ktorom došlo počas jej trvania k vykonaniu štátnej služby; takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas.

44. Podľa § 130 zákona č. 315/2001 Z.z., príslušnou časťou služobného platu na účely tohto zákona pri 40-hodinovom týždennom služobnom čase je 1/175 služobného platu. Pri inom týždennom služobnom čase sa príslušná časť služobného platu úmerne upraví.

45. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka má fyzická osoba právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

46. Podľa § 13 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, (1) fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. (2) Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

47. Podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.

48. Súd vykonal dokazovanie výsluchom žalobcu, vypočutím právnych zástupcov strán a oboznámením sa s ich písomnými podaniami, listinnými dôkazmi a na tomto základe zistil pre rozhodnutie významné nasledovné :

49. Predmetom konania je nárok žalobcu uplatnený voči žalovanej titulom náhrady z porušenia práva Európskej únie, analogicky uplatnený podľa ustanovení o nemajetkovej ujme v sume 6.404,64 Eur za

obdobie od júla 2021 do júna 2024, ktorá mala byť žalobcovi spôsobená prekročením maximálneho limitu týždenného pracovného času, stanoveného článkom 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v dôsledku nesprávnej implementácie Smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z.z. Predmetom konania nebola nemajetková ujma z dôvodu porušenia práva na ochranu osobnosti, tak ako opakovane argumentovala žalovaná. Jej obrana nereagovala na skutkové tvrdenia žalobcu (a tieto ani nepopierala), a preto i rozhodnutia, na ktoré sa žalovaná odvolávala, nie je možné aplikovať na tento prípad. Súd, vychádzajúc zo skutkových tvrdení žalobcu, uplatnený nárok kvalifikoval ako škodový nárok, nárok na náhradu škody sui generis, ktorý bol iba analogicky (z dôvodu neexistencie právnej úpravy takejto škody a jej náhrady v slovenskom právnom poriadku) uplatnený podľa ustanovení o ochrane osobnosti. Preto nejde o nárok vyplývajúci z ochrany osobnosti, ale zo vzniknutej škody. Z tohto dôvodu súd vykonal dokazovanie k náhrade škody z titulu porušenia práva Európskej únie, a nie dokazovanie nemajetkovej ujmy. Právna kvalifikácia uplatneného nároku patrí súdu.

50. Niet sporu o tom, že žalobca vykonáva od 1. októbra 2014 prácu ako hasič záchranár v služobnom pomere v súčasnosti (i v spornom období) podľa zák. č. 315/2001 Z. z. Existencia služobného pomeru žalobcu v HaZZ je nesporne preukázaná rozhodnutím prezidenta HaZZ o vymenovaní žalobcu do funkcie hasiča v prípravnej štátnej službe, ako príslušník čakateľ zo dňa 29. septembra 2014, rozhodnutím prezidenta HaZZ o vymenovaní žalobcu do stálej štátnej služby zo dňa 19. septembra 2015, i rozhodnutím riaditeľa KR HaZZ, ktorým bol žalobca povýšený do hodnosti práporčík zo dňa 11. septembra 2023. Pretože táto skutočnosť nebola sporná, súd len odkazuje na uvedené rozhodnutia, ktoré sú v spise.

51. Sporné neboli ani listiny predložené žalobcom - tabuľka za žalované obdobie, v ktorej žalobca vyčíslil nemajetkovú ujmu, a z ktorej najmä vyplýva počet reálne odpracovaných hodín, fond pracovného času s uvedením počtu hodín pohotovosti na pracovisku za príslušný mesiac, výplatné pásky za žalované obdobie a mesačné výpisy plánu služieb. Súd jednotlivo na tieto listiny poukazuje, bližšie ich však nerozoberá z dôvodu, že žalovaná ich obsah nenamietala. Sú to listiny, ktoré vyhotovoval zamestnávateľ žalobcu a žalovaná ich počas konania nespochybnila.

52. Nie je sporné ani to, že žalobca ako príslušník HaZZ v služobnom pomere v rozhodnom období mal služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne a jeho pracovná zmena sa skladala z výkonu služby v rozsahu 17, resp. 16 hodín, a z určenej pohotovosti, ktorá nasledovala bezprostredne po výkone služby v rozsahu 7, resp. 8 hodín v čase od 22:00 hod. do 6:00 hod. Nesporné tak je, že žalobca v rámci jednej pracovnej zmeny strávil na pracovisku nepretržite minimálne 24 hodín. Za nesporné súd považuje i to, že výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na aktívnu časť, za ktorú bol odmeňovaný ako za prácu nadčas, a neaktívnu časť.

53. Súd konštatuje, že Smernice Európskeho parlamentu a Rady sú záväzné pre členské štáty Európskej únie z hľadiska cieľa, ktorý sa má konkrétnou smernicou dosiahnuť. Forma a metóda dosiahnutia tohto cieľa sa ponecháva na členské štáty. Vnútroštátny zákonodarca, v prípade Slovenskej republiky, Národná rada Slovenskej republiky musí v zásade prijať transponujúci právny akt, ktorým sa vnútroštátne právne predpisy prispôsobia cieľom ustanoveným v smernici, ktorú treba do vnútroštátneho právneho poriadku implementovať včas (v lehote určenej priamo v smernici, resp. do 20 dní odo dňa jej zverejnenia v Úradnom vestníku) a správne. Samotné smernice totiž nemajú priamy účinok. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie rozlišuje dve možnosti aplikácie smerníc. Nepriama aplikácia smerníc na účely interpretácie vnútroštátneho práva, ktorá bez ohľadu na priamy účinok smernice umožňuje účastníkovi konania žiadať, aby súdny alebo správny orgán vykladal vnútroštátne právo v súlade s ustanoveniami a cieľmi smernice (tzv. eurokonformný výklad) alebo priama aplikácia, ktorá vychádza z priameho účinku smernice, na základe ktorej fyzickej alebo právnickej osobe, resp. členskému štátu, vyplývajú priamo zo smernice konkrétne práva resp. povinnosti. Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že určité opatrenia stanovené smernicou môžu mať vo výnimočných prípadoch priamy účinok na členský štát aj vtedy, ak daný členský štát ešte neprijal transponujúci právny akt. To vtedy, keď smernica nebola transponovaná do vnútroštátneho práva alebo nebola transponovaná správne.

54. Doktrínu priamej účinnosti smerníc možno považovať za produkt rozhodcovskej činnosti Súdneho dvora Európskej únie (napr. rozhodnutie Su´dneho dvora vo veci F. G.; vo veci C 152/84 Marshall v. Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority; vo veci C 8/81 Becker; vo veci C 148/78, H. I. v. J. K.) a bola vytvorená s cieľom vyriešiť situáciu, keď členský štát neimplementoval

smernicu v určenej lehote resp. určeným spôsobom a zároveň sú splnené štýri podmienky na prizanie priamej účinnosti : a) jasný, presný a dostatočne určitý záväzok obsiahnutý v smernici, b) nepodmienený záväzok, c) uplynutie lehoty na transpozíciu smernice do vnútroštátneho poriadku a d) nejde o záväzok, ktorý priamo ukladá povinnosť jednotlivcovi ale naopak priznáva mu nejaké právo. V prípade netransponovania smernice alebo pri nesprávnej transpozícii smernice, ktorá má priamy účinok, osoby, ktoré sú takýmto nekonaním štátu poškodené, sa môžu voči štátu domáhať náhrady spôsobenej škody, za ktorú štát zodpovedá objektívne. Súd poukazuje i na článok 7 ods. 2, 5, článok 144 ústavy a článok 3 CSP, v zmysle ktorých je súd viazaný medzinárodno-právnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom. Súd je tiež viazaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Komunitárne právo je tak nadradené právu členských štátov, pričom by medzi nimi nemal byť rozpor a v prípade, ak rozpor je, potom rozpor medzi komunitárnym a vnútroštátnym právom by mal byť vyriešený v prospech komunitárneho práva. Vzťah úniového a vnútroštátneho práva sa teda riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva tzv. ex offo, z úradnej povinnosti.

55. Súd skúmal naplnenie základných predpokladov absolútnej objektívnej zodpovednosti štátu, t.j. skúmal, či došlo k porušeniu úniového práva, konkrétne Smernice 2003/88/ES, jej netransponovaním v celom rozsahu a jej nedodržiavaním pokiaľ ide o maximálny týždenný pracovný čas, o nezapočítavanie pracovnej pohotovosti žalobcu, ako hasiča prítomného na pracovisku, do jeho služobného (pracovného) času, či tým boli porušené práva žalobcu, či je porušenie práv žalobcu dostatočne závažné, či žalobcovi porušením práv vznikla škoda a či je daná priama príčinná súvislosť medzi porušením práva Európskej únie a škodou spôsobenou žalobcovi ako jednotlivcovi.

56. Vecnú legitimáciu sporových strán skúma súd ex offo, t. j. z úradnej povinnosti aj bez vznesenia námietky. V tejto veci naviac vzniesla námietku nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobcu i svojej pasívnej vecnej legitimácie žalovaná.

57. Súd zastáva stanovisko, že aktívna vecná legitimácia žalobcu v konaní daná je. Poukazuje na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C- 429/09 vo veci Günter Fuß, z ktorého vyplýva, že hasiči zamestnaný v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora, ktorý odpracoval priemerný týždenný pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, sa môže dovolávať práva Únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia tohto ustanovenia. Potrebné je zdôrazniť, že tým Súdny dvor EÚ judikoval, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok a priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi.

58. Súd zároveň konštatuje, že i pasívna vecná legitimácia žalovanej v konaní je daná a jej námietku považuje za nedôvodnú. Smernica 2003/88/ES priznáva jednotlivcom práva v rámci minimálnych požiadaviek na bezpečnosť a ochranu zdravia pri organizácií pracovného času a má priamy účinok. Tu súd opätovne poukazuje na to, že predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu. Zodpovednosť členského štátu Európskej únie tak platí v prípade každého porušenia bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa porušenia dopustil a bez ohľadu na to, aký verejný orgán má, podľa vnútroštátneho práva, povinnosť škodu nahradiť. Za tohto stavu je pasívne vecne legitimovaným subjektom v tejto veci Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako orgán do pôsobnosti, ktorého spadá i HaZZ (§ 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácií a činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy), ktorého príslušníkom bol a je žalobca v rozhodnej dobe. Súčasne Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky je garantom právnej úpravy vymedzenej v zákone č. 315/2001 Z. z. a do jeho kompetencie spadá zodpovednosť za riadnu transpozíciu smerníc Európskej únie do slovenského právneho poriadku. Súd vo svojich záveroch poukazuje i na ďalšie rozhodnutia Súdneho dvora EÚ napr. rozsudok vo veciach C-46/93 a C-48/93, vo veci Brasserie du pecheur a Factortame, vo veci Transportes Urbanos y Servicos Generales SAL, ako aj na uznesenie C-437/05 vo veci Jan Vorel, rozsudok vo veciach C-397/01 - C-403/01 vo veci L. H. a rozsudok C-524/04 vo veci Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation.

59. Posudzujúc námietky žalovaného vychádzal súd z ustanovení Smernice 2003/88/ES a ich výkladu, pričom podľa čl. 1 ods. 1 Smernice 2003/88/ES, táto ustanovuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času. Podľa článku 1 ods. 3 sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti verejné a súkromné v zmysle článku 2 Smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice. Podľa článku 2 Smernice 2003/88/ES je pracovný čas akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou. Čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Práca na zmeny je akákoľvek metóda organizácie pracovného času na zmeny, pri ktorej pracovníci jeden druhého striedajú na rovnakých pracoviskách podľa určitého rozvrhnutia vrátane rotujúceho rozvrhnutia, pričom pracovný čas môže byť nepretržitý alebo prerušovaný a pre pracovníkov má dôsledok, že v priebehu určitej doby, dní alebo týždňov, pracujú v rôznom čase. S odkazom na znenie samotného článku 2 ods. 1 a judikatúru Súdneho dvora EÚ sa za „pracovný čas“ považuje čas, spĺňajúci tri kritériá, prvé, čas keď pracovník pracuje, t.j. keď sa nachádza na pracovisku alebo na mieste určenom zamestnávateľom. Pracoviskom je pritom akékoľvek miesto, kde má pracovník vykonávať činnosť na príkaz zamestnávateľa, t.j. vrátane absolvovania odbornej prípravy požadovanej zamestnávateľom, ktorá sa uskutočňuje na inom mieste, ako je jeho obvyklé miesto výkonu práce a úplne alebo čiastočne nad rámec bežného pracovného času predstavuje „pracovný čas“(rozsudok vo veci C-909/19, Unitatea Administrativ Teritorială). Súdny dvor EÚ v súvislosti s tým, či sa „pohotovostná služba“ alebo „pohotovosť na zavolanie“ považuje za „pracovný čas“ alebo „čas odpočinku“ objasnil, že ak sa „pohotovostná služba“ alebo „pohotovosť na zavolanie“ uskutočňuje na mieste určenom zamestnávateľom, ktoré je odlišné od bydliska pracovníka, celý čas takejto služby sa systematicky považuje za „pracovný čas“ podľa smernice bez toho, aby bolo potrebné akékoľvek ďalšie posúdenie (napr. rozsudok vo veci C-303/98, Simap, bod 48). Pracovným časom je aj čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa, t.j. je mu k dispozícii, aby mohol v prípade potreby okamžite vykonávať pre zamestnávateľa svoju činnosť. V súvislosti s „pohotovosťou na zavolanie“ je pracovným časom celý čas tejto pohotovosti vtedy, keď pracovník nemôže slobodne nakladať počas tohto obdobia s časom, v ktorom sa od neho výkon profesionálnej služby nepožaduje a nemôže venovať tento čas svojim vlastným záujmom (napríklad rozsudok vo veci C-518/15, Matzak). Napokon, pracovným časom je aj čas spĺňajúci kritérium, že pracovník musí vykonávať svoju činnosť alebo povinnosti, pri ktorom nie je rozhodujúca intenzita ani akékoľvek prerušenie vykonávanej činnosti. Z uvedeného tak vyplýval záver aj vo vzťahu k „času odpočinku“, keď v prípade, ak príslušný čas nespĺňa vyššie uvedené kritériá, potom ho treba považovať za čas odpočinku. Článok 5 smernice pritom stanovuje, že za každé obdobie 7 dní, je daný nárok na minimálny odpočinok v trvaní 24 hodín plus jedenásťhodinový denný odpočinok, čo predstavuje nepretržitý odpočinok v trvaní 35 hodín, ktorý môže spriemerovať v rámci referenčného obdobia 14 dní. Podľa článku 6 Smernice 2003/88/ES členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi. Priemerný pracovný čas pre každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Už z uvedených ustanovení Smernice 2003/88/ES je zrejmé, že táto upravuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času. S poukazom na výkladové oznámenie Európskej Komisie o Smernici 2003/88/ES, zo znenia článku 6 vyplýva, že týždenný pracovný čas sa môže spriemerovať a podľa článku 16 písm. b) sa na výpočet tohto priemeru môže stanoviť členskými štátmi referenčné obdobie až do 4 mesiacov v prípade všetkých odvetví a všetkých činností. Referenčné obdobie môžu členské štáty v určitých prípadoch upraviť odchýlne (článok 19 Smernice), avšak najviac na 12 mesiacov. Článok 19 tak upravuje možnosť odchýliť sa od referenčných období na výpočet týždenného pracovného času a obmedzuje referenčné obdobie na 6 mesiacov prostredníctvom zákonov a maximálne na 12 mesiacov prostredníctvom kolektívnych zmlúv alebo dohôd uzavretých medzi sociálnymi partnermi a to z konkrétnych dôvodov (rozsudok vo veci C-303/98, Simap, bod 69).

60. Žalovaná namieta, že nárok žalobcu nie je daný z dôvodu, že sa na neho ako príslušníka HaZZ Smernica 2003/88/ES nevzťahuje. S týmto tvrdením sa súd nestotožňuje a má za to, že v tomto prípade služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

61. Smernica 2003/88/ES v kapitole 5 upravuje odchýlky a výnimky, ktoré môžu členské štáty uplatniť vzhľadom na osobitnú povahu príslušných činností (uvedených v čl. 17 tejto kapitoly), osobitne uvedených pracovníkov, odchýlok podľa kolektívnych dohôd, ale pri zachovaní náležitého zreteľa na

všeobecné zásady ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov. Podľa čl. 17 kapitoly 5 sa členské štáty môžu odchýliť od uplatňovania článkov 3 až 6, 8 a 16 vtedy, keď vzhľadom na osobitnú povahu príslušných činností sa trvanie pracovného času nemeria, alebo nie je vopred určené, alebo si ho vopred môžu určiť sami pracovníci, a aj to len pri zachovaní zreteľa na všeobecné zásady ochrany ich bezpečnosti a zdravia.

62. Štátna služba žalobcu ako hasiča nevykazuje žiadne osobitosti, ktoré by mali zakladať výnimku z pôsobnosti Smernice 2003/88/ES podľa článku 17. Pokiaľ ide o Smernicu 89/391/EHS, podľa článku 2 ods. 1 sa táto vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné. Podľa článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napr. ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. V tomto prípade sa bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov, pokiaľ je to možné, musí zabezpečiť v zmysle cieľov predmetnej smernice.
63. Výnimka z pôsobnosti Smernice 89/391/EHS, ktorá je definovaná v pomerne širokom rozsahu, sa musí vykladať tak, že článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS nevylučuje z pôsobnosti smernice služby civilnej ochrany ako takej, ale len určité osobitné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení smernice. Výnimka sa tak obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, napr. v prípade neočakávaných udalostí priamo ohrozujúcich život, zdravie, či majetok, pre ktoré je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy.

64. V zásade, i keď služba žalobcu ako hasiča, okrem iných úloh pri zdolávaní požiarov zahŕňa aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, najmä pri poskytovaní priameho výkonu záchranárskych činností, pri haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach, a teda musí čeliť udalostiam, ktoré prirodzene nemožno predvídať, tak za obvyklých podmienok činnosti, ktoré sú s ňou spojené možno vopred plánovať, vrátane pracovného času jej personálu v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Výkon služby žalobcu sa tak podľa názoru súdu nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem spoločenstva v oblasti zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov pri práci. Možno konštatovať aj s poukazom na rozhodnutia Súdneho dvora EÚ (C-52/04, C-397/01, C-403/01 a i.), že sa na službu žalobcu resp. na neho ako príslušníka HaZZ smernica vzťahuje v celom rozsahu. Odchýlky sa môžu vykonať len od článkov 3, 4, 5, 8 a 16, ale odchýlku od článku 2 alebo článku 6 Smernica 2003/88/ES nepripúšťa. Vzhľadom na to má súd za to, že služobná činnosť žalobcu ako hasiča patrí do pôsobnosti Smernice2003/88/ES.

65. Preto možno konštatovať, že pri tvorbe zákona č. 315/2001 Z.z. bol štát povinný zabezpečiť aj stanovenie predpísaného limitu 48 hodín maximálneho týždenného pracovného času, ako je stanovený v článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES pre každé obdobie 7 dní v rámci stanoveného referenčného obdobia

66. Ďalšou námietkou žalovanej bolo spochybňovanie tvrdenia žalobcu, že Smernica 2003/88/ES nebola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná správne. Žalovaná uvádzala, že úprava v zákone č. 315/2001 Z. z. neodporuje predmetnej smernici s tým, že táto bola implementovaná a je zohľadnená aj v zákone č. 315/2001 Z. z. Ani túto námietku súd neakceptoval.

67. Zo znenia zákona č. 315/2001 Z.z. možno konštatovať, že vnútroštátna právna úprava rozumie pod služobným časom časový úsek, v ktorom príslušník HaZZ vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Podľa § 85 ods. 1, 2 zákona č. 315/2001 Z. z. je služobný čas 40 hodín týždenne. Služobný čas môže byť rozvrhnutý nerovnomerne, pričom nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov a dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch nesmie byť vyššia ako 18 hodín. Na čas štátnej služby bezprostredne nadväzuje určená služobná pohotovosť, vykonávaná v mieste štátnej služby, ktorá nesmie presiahnuť najviac 24 hodín v služobnom dni (§ 86 ods. 1, 2 zákona č. 315/2001 Z. z.). Ďalej podľa vnútroštátnej právnej úpravy platí, že nad rámec služobného času štátnej služby vykonávajú príslušníci HaZZ aj štátnu službu nadčas, ktorá je vykonávaná nad rámec určeného služobného času, a ktorá môže byť písomne (resp. ústne s následným písomným záznamom) nariadená v naliehavom záujme aj na dni služobného pokoja. Nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami sa nesmie skrátiť na menej ako osem hodín. V kalendárnom roku možno prikázať štátnu službu nadčas, najviac v rozsahu 300 hodín (§ 91 ods. 1, 2, 3 zákona č. 315/2001 Z. z.).

68. Ako už bolo uvedené, služobný úrad určuje príslušníkom HaZZ aj služobnú pohotovosť v štátnej službe, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z. v rámci rozvrhnutia služobného času. Môže však na zabezpečenie nevyhnutných úloh v odôvodnených prípadoch nariadiť aj služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 1, 2 písm. a), zákona č. 315/2001 Z.z.). Podľa § 97 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z. sa pritom, okrem iných dôvodov, ako vykonávanie štátnej služby posudzuje aj čas čerpania dovolenky, plateného služobného voľna, zdokonaľovacej služby podľa osobitného predpisu, čas účasti na rekondičnom pobyte, na prehlbovaní a zvyšovaní kvalifikácie. Zákon č. 315/2001 Z.z. umožňuje, aby bol služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne, pričom nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Zo zákonnej úpravy nie je jednoznačne zrejmé, či ide o vnútroštátnu úpravu 6-mesačného referenčného obdobia v zmysle Smernice 2003/88/ES, pretože to nie je nijako bližšie špecifikované.

69. Zo znenia zákona č. 315/2001 Z. z., do ktorého by mala byť transponovaná Smernica 2003/88/ES vyplýva, že umožňuje rozvrhnúť služobný čas žalobcu tak, že tento je síce ohraničený počtom 40 hodín týždenne, ale spolu naň bezprostredne nadväzujúcimi služobnými pohotovosťami - určenou alebo nariadenou môže presiahnuť a i presahuje maximálnu hranicu stanovenú v článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, t. j. 48 hodín týždenne, pričom služobné pohotovosti sa do služobného času nezapočítajú. Smernica 2003/88/ES ako špecifický prameň Únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný predmetnou smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku, ustanovenia smernice majú byť prebraté tak (jasne a zrozumiteľne), aby sa vo vnútroštátnom práve dosiahol stav sledovaný smernicou. Článok 6 Smernice 2003/88/ES však do zákona č. 315/2001 Z. z. transponovaný nebol.

70. Článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES jasne určuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Z ustanovení zákona
č. 315/2001 Z. z. však vyplýva, že tento zákon oddeľuje vykonávanie štátnej služby v rámci služobného času a v rámci určenej služobnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzuje na služobný čas. Napriek tomu, že stále ide o výkon štátnej služby, sa služobná pohotovosť nezapočítava do služobného času (ak nedochádza k služobným výjazdom). Smernica 2003/88/ES okrem maximálneho 48 hodinového týždenného pracovného času výslovne stanovuje v článku 2 bod 1 a 2, že pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas počas, ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi vrátane „pohotovostnej služby“, alebo „pohotovosti na zavolanie“, vrátane absolvovania odbornej prípravy požadovanej zamestnávateľom a čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Žalobcovi určená služobná pohotovosť, ako napr. čas odbornej prípravy, ktorá je vyžadovaný zamestnávateľom, má byť teda súčasťou služobného času. Pretože nemožno tvrdiť, že ide o čas jeho odpočinku.

71. Vzhľadom na uvedené súd konštatuje, že zákon č. 315/2001 Z. z. je v rozpore so Smernicou 2003/88/ES, keď nepochybne článok 2 bod 1., a 2., i článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES neboli prebraté do právneho poriadku Slovenskej republiky. Argumentácia žalovaného, že nebolo preukázané nesprávne prebratie Smernice 2003/88/ES nemohla pred súdom obstáť. V záveroch súd poukazuje na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17Co/59/2022 zo dňa 14. decembra 2022. Ak nedochádza k zarátavaniu pracovnej pohotovosti žalobcu ako hasiča počas jeho neaktívnej časti do pracovného času v rozpore so Smernicou 2003/88/ES, potom absentujúca alebo nesprávna transpozíciu predmetnej smernice do noriem vnútroštátneho práva je výsledkom zákonodarného a legislatívneho procesu. Ide o objektívnu zodpovednosť štátu, ktorá existuje ohľadu na to, ktorý konkrétny verejný orgán sa porušenia práva Európskej únie dopustil, resp. ktorý z orgánov by mal povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť. Súd konštatuje, že zo znenia ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. možno vyvodiť záver, že práva žalobcu boli vzhľadom na znenie článku 6 písm. b) a článku 2 bod 1., a 2., Smernice 2003/88/ES v žalovanom období porušované, lebo zákon č. 315/2001 Z. z. negarantoval práva žalobcu vyplývajúce zo Smernice 2003/88 ES.

72. Námietku žalovanej, že počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti nemusí žalobca byť bdelý a aktívny a má k dispozícií vytvorené miesto na oddych, a ak nie je nariadený služobný zásah, môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, považuje súd za právne nevýznamnú vzhľadom na fakt, že žalobca počas služobnej pohotovosti musí byť v budove hasičskej stanice, ktorú nemôže opustiť a musí

byť ustrojený a pripravený do 1 minúty od ohlásenia vykonať zájazd. Tým žalobca plní ako zamestnanec pokyny zamestnávateľa. Skutočnosť, že zamestnávateľom počas tejto nie sú určené žiadne iné činnosti nemôže byť na ťarchu zamestnanca.

73. Súd skúmal, či je daný základ nároku žalobcu na náhradu škody v dôsledku porušenia jeho práv vyplývajúcich z článku 2 a článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES. Súdny dvor EÚ vo viacerých prípadoch judikoval, že poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, ak súd splnené tri podmienky - 1/ cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom právo a porušenie je dostatočne závažné, 2/ existencia škody a 3/ priama príčinná súvislosť medzi porušením práva a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom. Posúdenie, či sú tieto podmienky splnené závisí na rozhodnutí toho, ktorého vnútroštátneho súdu.

74. Prvá podmienka je splnená, lebo článok 2 a článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva U´nie s osobitným významom, z ktorého má prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou za zistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas. Táto hranica zahŕňa aj nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť. Od tejto hranice sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, ak ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov. Súčasne v každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora EÚ v danej oblasti.

75. V prípade posúdenia splnenia druhej podmienky (existencia škody) a tretej podmienky (príčinná súvislosť) súd v nadväznosti na uvedené zistenia v počte odpracovaných hodín žalobcu s poukazom na rozsudok ESD C-429/09 vo veci Günter Fuss a iné rozhodnutia ESD (rozhodnutia C-303/98 vo veci Simap, C-241/99 vo veci onfederación Intersindical Galega (CIG), C-52/04 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg, C-518/15 vo veci Rudy Matzak), dospel k záveru, že žalobcovi vznikla škoda z titulu porušenia práva Únie a stotožňuje sa s tvrdeniami žalobcu, že už samotná strata času odpočinku je dôvodom na priznanie škody z dôvodu porušenia Únioveho práva nedodržaním 48 hodinového týždenného pracovného času. Škodu tak predstavuje predovšetkým ujmu, ktorá žalobcovi vznikla v dôsledku straty času na odpočinok, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas podľa článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES dodržaný.

76. Vzhľadom na to, že absentuje vnútroštátna práva úprava, ktorá by explicitne upravila nárok jednotlivca na náhradu škody z porušenia práva Európskej Únie, žalobca analogicky poukázal na ustanovenia § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka upravujúce nemajetkovú ujmu, ako na ustanovenia obsahom a účelom najbližšie k náhrade škody porušením únioveho práva.

77. Vzhľadom na to, že Smernica 2003/88/ES neobsahuje žiadne ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia, a ani právny poriadok Slovenskej republiky nemá výslovnú právnu úpravu vzťahujúcu sa k právu jednotlivca na náhradu škody voči štátu pri porušení práva Európskej Únie, súd sa stotožnil s argumentáciou žalobcu, že ujma, ktorá mu vznikla nerešpektovaním Smernice 2003/88/ES má najbližšie k zásahu do jeho osobnosti. V slovenskom právnom poriadku je právnym základom zodpovednosti štátu za škodu článok 46 ods. 3 ústavy, ktorý stanovuje, že každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu, či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, pričom podmienky a podrobnosti sú upravené v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Posudzovanie zodpovednosti štátu za porušenie únioveho práva v zmysle tejto úpravy je vylúčené vzhľadom na úpravu rozsahu použiteľnosti tohto zákona. Preto je škodu možné posudzovať analogicky podľa § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením únioveho práva musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu jeho práv.

78. Súd má za to, že je preukázaná priama príčinná súvislosť medzi porušením práva Európskej únie a škodou žalobcu z porušenia tohto práva. Ak by transpozícia článku 2 ods. 1 a článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z. bola správna, nebol by prekračovaný maximálny 48 hodinový čas priemerného pracovného týždňa. Porušením Smernice 2003/88/ES vznikla ujma žalobcovi ako jednotlivcovi z dôvodu, že smernica nebola transponovaná do vnútroštátneho právneho poriadku a nebola dodržiavaná, a preto práva žalobcu boli poškodené práve v priamej príčinnej súvislosti s porušením práva Únie žalovanou. Škoda žalobcu spočíva v strate práva na odpočinok a tým aj k zásahu do jeho základných osobnostných práv - práva na ochranu zdravia, práva na súkromie a rodinný život,

lebo musel odpracovať viac ako je povinný. Všetky predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu vzniknutú žalobcovi tak boli splnené.

79. V dôsledku nerešpektovania čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 6 písm. b Smernice 2003/88/ES pri rozvrhovaní pracovného času prišiel žalobca o veľký počet hodín voľného času. Dokazovaním bol preukazný zásah do jeho osobnostných práv, konkrétne do jeho práva na ochranu zdravia a súčasne do jeho práva na súkromie a rodinný život. Na úkor svojej rodiny musel žalobca tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol využiť venovaním sa svojim najbližším vrátane jeho maloletých detí, manželke, pripadne aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovnou činnosťou. Pri určovaní výšky náhrady škody súd prihliadol i na dlhodobé trvanie takéhoto protiprávneho stavu. Vychádzal pritom z výpovede žalobcu, ktorú vyhodnotil ako vierohodnú. Žalobca vypovedal vecne a stručne. Vzhľadom na sústavnosť a dlhodobosť porušovania práv žalobcu má súd za to, že iba samotné konštatovanie porušenia práv žalobcu by nebolo dostatočným zadosťučinením. Preto súd považoval za spôsobilú formu odškodnenia porušených práv žalobcu peňažnú náhradu.

80. Žalobca sa domáha náhrady škody vyčíslenej podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil, a ktoré mu neboli započítané do služobného času, pričom za primeranú náhradu považoval finančné odškodnenie rovnajúce sa odmene, ktorú mu priznáva zákon č. 315/2001 Z. z. ako pri nariadenej služobnej pohotovosti podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., (t.j. mimo určenej služobnej pohotovosti). Spôsob výpočtu náhrady škody žalobcom považuje súd za akceptovateľný a primeraný charakteru a spôsobu, akým k zásahu do jeho práv došlo, ako aj k následkom v živote žalobcu. Žalobcom uplatnená suma predstavuje rozdiel medzi odmenou, ktorá sa priznáva za výkon nariadenej pohotovosti podľa § 122 ods. 2, ktorá je vyššia (vo výške 50 % z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku) a pohotovosti podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z, za ktorú je odmena nižšia (15% alebo 30 % peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku). Výšku škody žalobca určil ako súčin počtu odpracovaných hodín služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku a sumy zodpovedajúcej 35% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku (50 % - 15 %) a v prípade odpracovanej služobnej pohotovosti odpracovanej v čase pracovného pokoja ako súčin odpracovaných hodín v čase pracovného pokoja a sumy zodpovedajúcej 20% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej sadzby za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku (50 % - 30 %).

81. Škodu žalobca vypočítal nasledovne:

82. Za obdobie júl 2021 až december 2021 predstavuje škoda sumu 790,11 Eur, pričom (i) fond pracovného času bol v rozsahu 947,50 hodín; (ii) určená služobná pohotovosť bola v rozsahu 284,01 hodín; (iii) nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 6,30 hodín. Určená služobná pohotovosť a nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 290,31 hodín. Na uvedené časové obdobie v roku 2021 pripadá v priemer 26,28 pracovných týždňov, čo v prípade žalobcu znamená, že za uvedený časový úsek v roku 2021 dosiahol jeho priemerný týždenný pracovný čas 47,10 hodín (1 237,81 hodín : 26,28 týždňov). V období júl 2021 až december 2021 žalobca odpracoval 277,01 hodín 15%-nej určenej služobnej pohotovosti, za ktorú mu prináležala odmena v rozsahu 15% z príslušnej časti služobného platu za každú hodinu, a 7 hodín 30%-nej určenej služobnej pohotovosti v čase pracovného pokoja, za ktorú mu prináležala odmena v rozsahu 30% z príslušnej časti služobného platu za každú hodinu. Služobná pohotovosť nariadená bola v rozsahu 6,30 hodín. Škoda za rok 2021
(júl 2021 – december 2021 vrátane) v zmysle uvedeného predstavuje spolu sumu 790,11 Eur.

83. Za obdobie január 2022 až december 2022 predstavuje škoda sumu 2 004,21 Eur, pričom (i) fond pracovného času bol v rozsahu 1 952 hodín, (ii) určená služobná pohotovosť bola v rozsahu 715,71 hodín a (iii) nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 33,53 hodín. Spolu určená služobná pohotovosť a nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 749,24 hodín. Na uvedené časové obdobie v roku 2022 pripadá v priemer 52,14 pracovných týždňov, čo v prípade žalobcu znamená, že za uvedený časový úsek v roku 2022 dosiahol jeho priemerný týždenný pracovný čas 51,81 hodín (2 701,24 hodín : 52,14 týždňov). V období január 2022 až december 2022 žalobca odpracoval 691,71 hodín 15%-nej určenej služobnej pohotovosti, za ktorú mu prináležala odmena v rozsahu 15% z príslušnej časti služobného platu za každú hodinu, a 24 hodín 30%-nej určenej služobnej pohotovosti v čase pracovného pokoja,

za ktorú mu prináležala odmena v rozsahu 30% z príslušnej časti služobného platu za každú hodinu. Služobná pohotovosť nariadená bola v rozsahu 33,53 hodín. Škoda za rok 2022 (január 2022 - december 2022 vrátane) v zmysle uvedeného predstavuje spolu sumu 2 004,21 Eur.

84. Za obdobie január 2023 až december 2023 predstavuje škoda sumu 2 305,39 Eur, pričom (i) fond pracovného času bol v rozsahu 1 943,50 hodín, (ii) určená služobná pohotovosť bola v rozsahu 737,92 hodín, (iii) nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 23,32 hodín. Spolu určená služobná pohotovosť a nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 761,24 hodín. Na uvedení časové obdobie roku 2023 pripadá v priemere 52,14 pracovný týždňov, čo potom v prípade žalobcu znamená, že za uvedený časový úsek 2023 dosiahol jeho priemerný týždenný pracovný čas 51,87 hodín (2 704,74 hodín : 52,14 týždňov). V období január 2023 až december 2023 žalobca odpracoval 722,44 hodín 15%-nej urcˇenej sluzˇobnej pohotovosti, za ktoru´ zˇalobcovi prina´lezˇala odmena v rozsahu 15% z pri´slusˇnej cˇasti sluzˇobne´ho platu za kazˇdu´ hodinu a 15,48 hodi´n 30%-nej urcˇenej sluzˇobnej pohotovosti v cˇase sluzˇobne´ho pokoja, za ktoru´ zˇalobcovi prina´lezˇala odmena v rozsahu 30% pri´slusˇnej cˇasti sluzˇobne´ho platu za kazˇdu´ hodinu. Služobná pohotovosť, ktorá bola žalobcovi nariadená bola v rozsahu 23,32 hodín. Škoda za rok 2023 (január 2023 – december 2023 vrátane) v zmysle uvedeného predstavuje spolu sumu 2 305,39 Eur.

85. Za obdobie január 2024 až jún 2024 predstavuje škoda 1 304,93 Eur, pričom (i) fond pracovného času bol v rozsahu 1010,50 hodín, (ii) určená služobná pohotovosť bola v rozsahu 383,76 hodín, (iii) nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 0 hodín. Spolu určená služobná pohotovosť a nariadená služobná pohotovosť bola v rozsahu 383,76 hodín. Na uvedené časové obdobie roku 2024 pripadá v priemere 26 pracovný týždňov, čo potom v prípade žalobcu znamená, že za uvedený časový úsek roku 2024 dosiahol jeho priemerný týždenný pracovný čas 53,63 hodín (1 394,26 hodi´n : 26 ty´zˇdnˇov). V období január 2024 až jún 2024 žalobca odpracoval 375,76 hodín 15%-nej urcˇenej sluzˇobnej pohotovosti, za ktoru´ zˇalobcovi prina´lezˇala odmena v rozsahu 15% z pri´slusˇnej cˇasti sluzˇobne´ho platu za kazˇdu´ hodinu a 8 hodi´n 30%-nej urcˇenej sluzˇobnej pohotovosti v cˇase sluzˇobne´ho pokoja, za ktoru´ zˇalobcovi prina´lezˇala odmena v rozsahu 30% pri´slusˇnej cˇasti sluzˇobne´ho platu za kazˇdu´ hodinu. Služobná pohotovosť nebola žalobcovi v tomto období nariadená. Škoda za rok 2024
(január 2024 - jún 2024 vrátane) v zmysle uvedeného predstavuje spolu sumu 1 304,93 Eur.

86. Celková výška náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch, za žalované rozhodné obdobie teda pri odpracovaných hodinách určenej služobnej pohotovosti podľa
§ 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z v rozsahu 2 121,40 hodín predstavuje súhrnne sumu vo výške 6.404,64 Eur.

87. Žalobca si uplatnil škodu vo výške 6.404,64 Eur. Priemerne si uplatnil cca 177,91 Eur za mesiac. Túto výšku škody súd nepovažuje za neprimeranú, ako to tvrdí žalovaná. Škodu jednotlivca uplatnenú titulom náhrady škody voči štátu za porušenie smernice Európskeho parlamentu a Rady nemožno porovnávať s nemajetkovou ujmou obetí trestných činov, lebo predmetom konania je nárok na náhradu škody sui generis. Nejde o nárok vyplývajúci z ochrany osobnosti, kde by sa dala analógia s obeťou trestného činu aplikovať.

88. Súd si osvojil tento spôsob výpočtu náhrady škody ako nemajetkovej ujmy a považuje ho za primeraný s poukazom na zásah do rodinného života žalobcu, jeho súkromia. Má tiež za to, že takto vypočítaná suma zodpovedá odmene, ktorú by dosiahol, ak by sa pohotovosť započítavala do fondu pracovného času. Je potrebné zdôrazniť, že žalovaná nenamietala jednotlivé vyčíslenia počtu hodín odpracovanej pracovnej pohotovosti za mesiac, hodinovú sadzbu, rozdiel percentuálny v zmysle § 92 ods. 1 a § 92 ods. 2 zák. 315/2001 Z. z.

89. Vznik zodpovednosti členského štátu za porušenie komunitárneho práva sa posudzuje podľa pravidiel, ktoré stanovil Súdny dvor EÚ. Spôsob a rozsah odškodnenia však závisí od vnútroštátnej právnej úpravy členského štátu. Vnútroštátna úprava musí rešpektovať požiadavku, že kritéria na určenie rozsahu odškodnenia nesmú mať taký charakter, že spôsobia praktickú nemožnosť odškodnenia alebo dosiahnutie odškodnenia neprimerane sťažia. Poskytnutá náhrada škody musí byť adekvátna spôsobenej škode.

90. Súd spôsob výpočtu škody nepovažuje za uplatnenie mzdového nároku, ako to namietala žalovaná. Nestotožnil s touto námietkou o uplatnení (skrytého) mzdového nároku žalobcu a nie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy resp. nároku na náhradu škody. Nejde tu o mzdový nárok, i keď žalobca pri výpočte vychádzal zo svojej výplatnej pásky, ale skutkovo tvrdil, že bol ukrátený na práve na odpočinok a nie na výške mzdy. Finančné vyjadrenie hodnoty odpočinku, o ktorý bol žalobca ukrátený spôsobom, že žalobca vyčíslil čas, ktorý bol v práci, a ktorý nemal zaplatený, súd preto považoval za vhodný spôsob vyčíslenia škody, ktorá žalobcovi vznikla v dôsledku straty odpočinku. Súd dodáva, že len zo spôsobu výpočtu nemožno automaticky vyvodiť, že predmetom sporu je mzdový nárok. Súdny dvor EÚ opakovane prezentoval stanovisko, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času, a že čas fyzickej prítomnosti pracovníka v zariadení zamestnávateľa sa musí považovať ako celok za pracovný čas, nezávisle od toho akú prácu dotknutá osoba počas pracovnej pohotovosti skutočne vykonala. Výplatné pásky žalobcu nepreukazovali, že by to tak bolo.

91. Pokiaľ ide o okamih, kedy žalobcovi vznikol nárok na náhradu škody a kedy si ho mohol na súde uplatniť, súd vychádzal z toho, že porušenie dodržiavania maximálneho pracovného času žalobcu a aj rozsah prekročenia tohto času, mohol žalobca zistiť až po ukončení kalendárneho mesiaca (prípadne referenčného obdobia). Nadriadený žalobcu spracoval plán služieb, resp. po tom, ako mu doručil výplatnú pásku, z ktorých listín, žalobca mohol najskôr zistiť počet odpracovaných hodín v danom mesiaci, fond pracovného času, počet hodín pohotovosti a pod. Žalobca si nemohol škodu uplatňovať deň po dni, keď nebolo možné vedieť, aký bude mesačný sumár odpracovaných hodín, ani po ukončení 6-mesačného referenčného obdobia. Nemohol si škodu uplatňovať ani na začiatku mesiaca, hoci už samotné rozvrhnutie služieb vopred tak, že pracuje 24 hodín a 2 dni má voľno (a vie si to vypočítať na niekoľko rokov dopredu), by porušovalo maximálny 48 hodinový týždňový pracovný čas v rámci ktoréhokoľvek 6 mesačného obdobia v roku, pričom za referenčné obdobie podľa smernice, nie je podľa názoru súdu možné považovať ktorýkoľvek polrok v roku. Relevantné skutočnosti pre dôvodné uplatnenie škody sa tak žalobca dozvedel až po ukončení mesiaca, z výplatných pások a z plánu služieb, vyhotovených služobným úradom a to vo výplatnom termíne vždy k 10. dňu príslušného mesiaca.

92. Námietka žalovanej smerovala i na povinnosť žalobcu upozorniť nadriadeného na jeho porušovanie práv a na to, že mu vzniká v dôsledku porušovania jeho práva ujma. Rovnako mal podľa žalovanej žiadať, aby mu nebola určovaná pohotovosť z dôvodov, ktoré v žalobe uvádza a teda neprejavil podľa žalovaného primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah tým, že nevyužil všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. V tejto súvislosti súd poukazuje na rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, predovšetkým na rozsudok vo veci Günter Fuß C-429/09 zo dňa 25. novembra 2010. Ide o rozhodnutie týkajúce sa pracovníka, ktorý bol ako hasič zamestnaný v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora a jeho rozpis služieb (pracovných zmien) stanovoval priemerne 54 hodín týždenne a zahŕňal 24 hodinové zmeny, pričom každá takáto 24 hodinová zmena, v rámci ktorej musel byť hasič prítomný na pracovisku, pozostávala z aktívnej služby a pohotovostnej služby, ktorá mohla byť prerušená zásahovou činnosťou. Išlo o skutkovo a právne identickú vec aká bola predmetom tohto sporu. V prípade porušenia ustanovenia práva únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa vo verejnom sektore, vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutý pracovníci najprv požadovali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku toho porušenia, by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím sa týmto orgánom môže umožniť, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňatí z ich dodržiavania. Vyžadovanie tejto podmienky by znamenalo spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku Európskej únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov. Preto táto tiež námietka neobstojí
93. Po preskúmaní veci zo skutkovej i právnej stránky a vyhodnotení všetkých dôkazov, ktoré hodnotil jednotlivo a vo vzájomnej súvislosti, súd s prihliadnutím na všetko, čo v konaní vyšlo najavo, dospel k záveru, že nárok žalobcu na náhradu škody z porušenia práva Európskej Únie nesprávnym prevzatím Smernice 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku, konkrétne do zákona č. 315/2001 Z. z., bol preukázaný a uplatnený dôvodne a vo výške primeranej vzniknutej škode. Za tohto stavu súd považuje žalobu za dôvodnú v celom rozsahu, a preto jej vyhovel.

94. Záverom súd konštatuje, že miestna príslušnosť bola založená správne s poukazom na § 19 písm. b) CSP, podľa ktorého popri všeobecnom súde žalovaného je na konanie príslušný aj súd, v ktorého obvode

nastala skutočnosť, ktorá zakladá právo na náhradu škody. Škoda, ktorej náhrady sa touto žalobou žalobca domáha, vznikla v mieste výkonu služobnej činnosti žalobcu, ktorým je mesto Banská Bystrica (resp. Hasičská stanica v meste Banská Bystrica) – t. j. v súdnom okrese tunajšieho súdu, pričom tu nastala aj samotná skutočnosť, ktorá zakladá žalobou uplatnený nárok na náhradu škody. Vzhľadom na to skutočnosti si žalobca v súlade s § 19 písm. b) CSP zvolil na podanie tejto žaloby ako miestne príslušný Okresný súd Banská Bystrica, čím je aj správne a zákonne založená miestna príslušnosť konajúceho súdu.

95. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. V konaní bol žalobca úspešný v celom rozsahu. Súd mu preto priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V súlade s § 262 ods. 1 CSP súd rozhodol len o nároku na náhradu trov konania. O výške tejto náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku (§ 262 ods. 2 CSP).

Poučenie:

10C/13/2024

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia na Okresný súd Banská Bystrica.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 127 CSP) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania (§ 363, § 364 CSP).

Podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva. Podanie urobené v listinnej podobe treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší subjekt dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil (§ 125 CSP).

Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP). Odvolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné (§ 358 CSP).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že: a) neboli splnené procesné podmienky, b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 CSP).

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej (§ 365 ods. 2 CSP).

Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak : a) sa týkajú procesných podmienok, b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c) má byť nimi preukázané, že v konaní

došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie
(§ 366 CSP).

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona (Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti - Exekučný poriadok a o zmene a doplnení ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov).